

Belső visszaélésre utaló figyelmeztető jelek

Biró Ferenc
Ernst & Young
2010. november

Tartalom

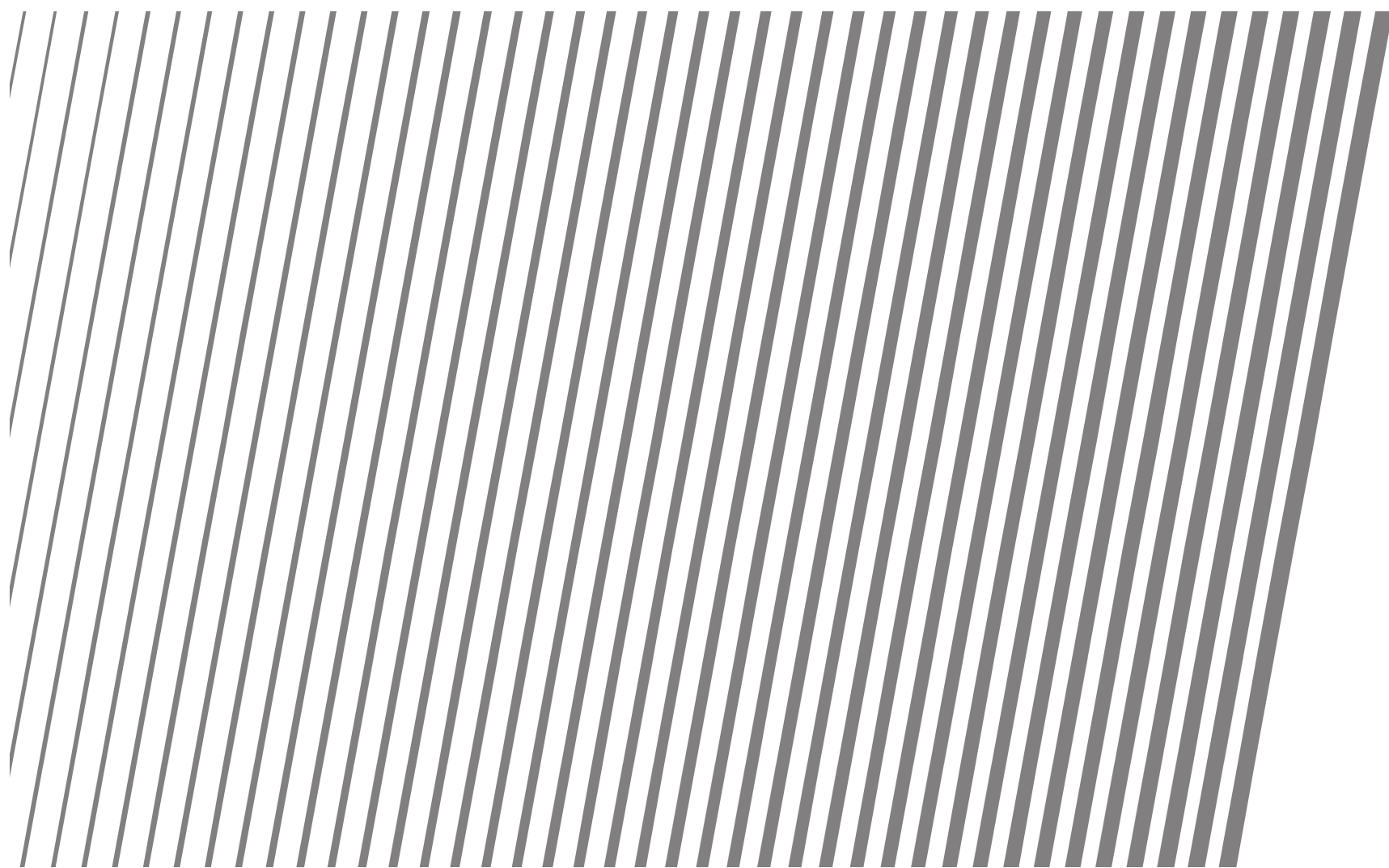

- ▶ Hol is vagyunk ma – kitekintés
- ▶ Mit mutat a statisztika?
- ▶ Mik az árulkodó jelek?
  - ▶ Általános Figyelmeztető Jelek
  - ▶ Eszközök Hűtlen Kezelése
  - ▶ Pénzügyi Beszámoló Meghamisítása
  - ▶ Megvesztegetés és Korrupció
  - ▶ Beszerzés

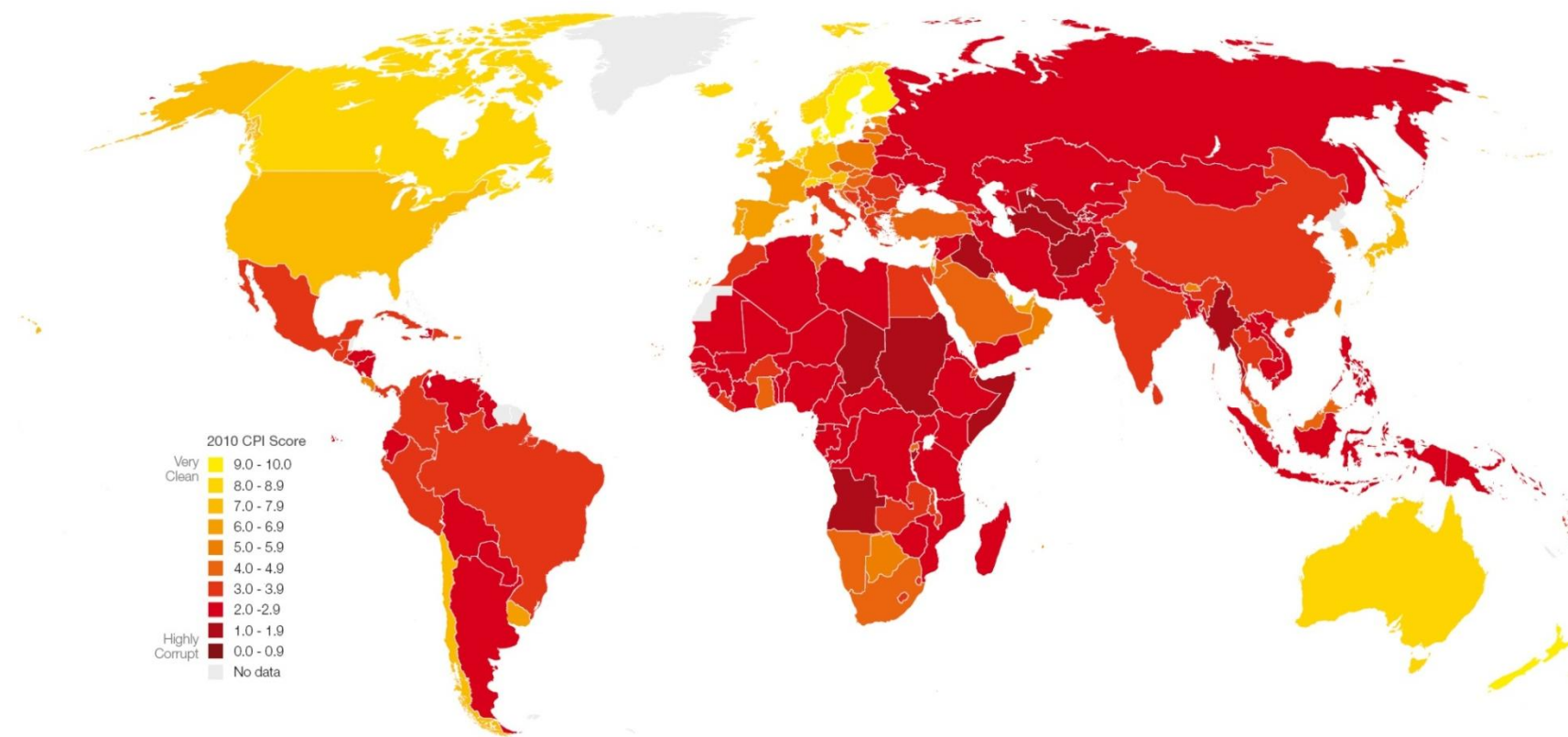

Magyarország Korrupciós Helyzete

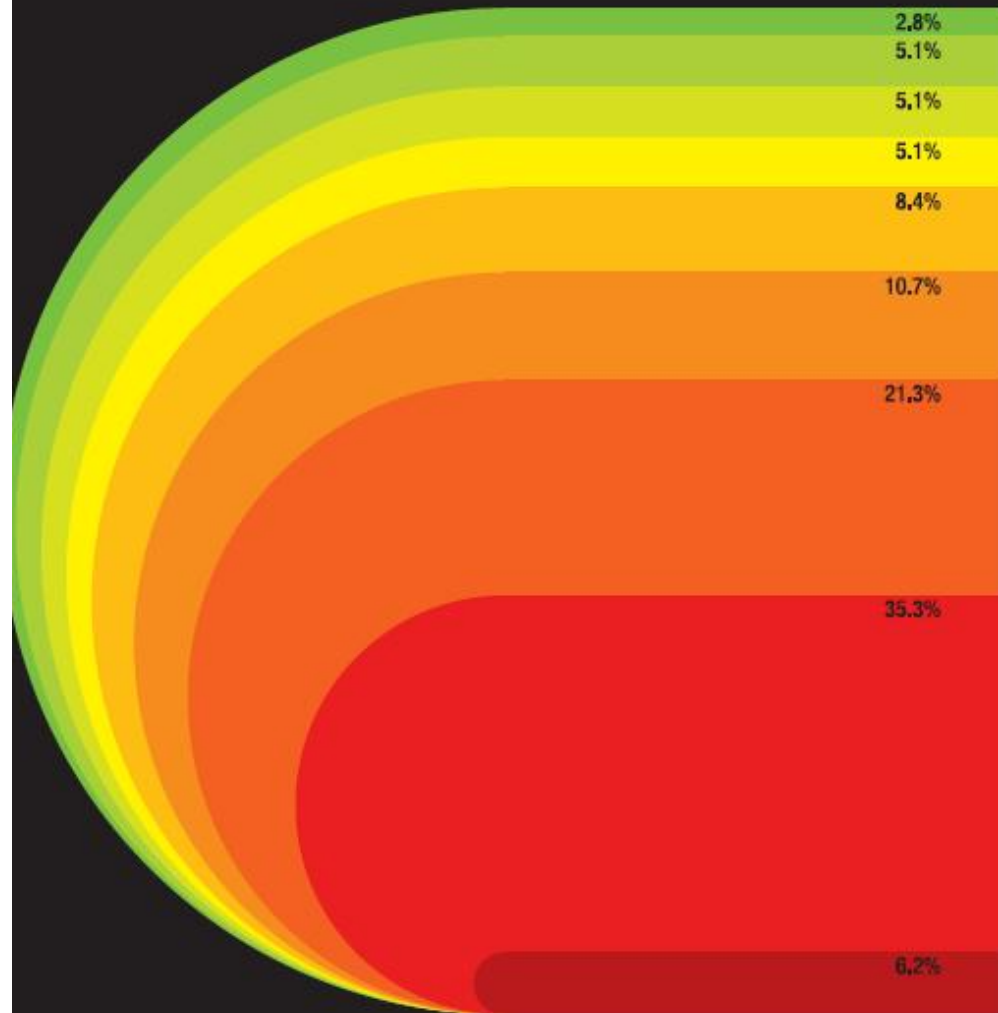

2010 CPI térkép

VISUALISING THE CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX

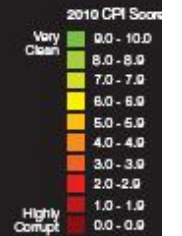
DENMARK NEW ZEALAND SINGAPORE FINLAND SWEDEN
CANADA NETHERLANDS AUSTRALIA SWITZERLAND NORWAY
ICELAND LUXEMBOURG HONG KONG IRELAND
AUSTRIA GERMANY BARBADOS JAPAN QATAR
UNITED KINGDOM CHILE BELGIUM UNITED STATES
URUGUAY FRANCE ESTONIA SLOVENIA CYPRUS
UNITED ARAB EMIRATES ISRAEL SPAIN PORTUGAL
BOTSWANA PUERTO RICO TAIWAN BHUTAN MALTA
BRUNEI KOREA(SOUTH) MAURITIUS COSTA RICA OMAN
POLAND DOMINICA CAPE VERDE LITHUANIA MACAU

BAHRAIN SEYCHELLES HUNGARY JORDAN SAUDI ARABIA
CZECH REPUBLIC KUWAIT SOUTH AFRICA MALAYSIA
NAMIBIA TURKEY LATVIA SLOVAKIA TUNISIA CROATIA
FYR MACEDONIA GHANA SAMOA RWANDA

ITALY GEORGIA BRAZIL CUBA MONTENEGRO ROMANIA
BULGARIA EL SALVADOR PANAMA TRINIDAD AND TOBAGO
VANUATU CHINA COLOMBIA GREECE LESOTHO PERU
SERBIA THAILAND MALAWI MOROCCO ALBANIA INDIA
JAMAICA LIBERIA BOSNIA AND HERZEGOVINA DJIBOUTI
GAMBIA GUATEMALA KIRIBATI SRI LANKA SWAZILAND
BURKINA FASO EGYPT MEXICO DOMINICAN REPUBLIC
SAO TOME AND PRINCIPE TONGA ZAMBIA

ALGERIA ARGENTINA KAZAKHSTAN MOLDOVA
SENEGAL BENIN BOLIVIA GABON INDONESIA KOSOVO
SOLOMON ISLANDS ETHIOPIA GUYANA MALI MONGOLIA
MOZAMBIQUE TANZANIA VIETNAM ARMENIA ERITREA
MADAGASCAR NIGER BELARUS ECUADOR LEBANON
NICARAGUA SYRIA TIMOR-LESTE UGANDA AZERBAIJAN
BANGLADESH HONDURAS NIGERIA PHILIPPINES
SIERRA LEONE TOGO UKRAINE ZIMBABWE MALDIVES
MAURITANIA PAKISTAN CAMEROON CÔTE D'IVOIRE
HAITI IRAN LIBYA NEPAL PARAGUAY YEMEN CAMBODIA
CENTRAL AFRICAN REPUBLIC COMOROS CONGO-BRAZZAVILLE
GUINEA-BISSAU KENYA LAOS PAPUA NEW GUINEA RUSSIA
TAJIKISTAN DEMOCRATIC REPUBLIC OF THE CONGO
GUINEA KYRGYZSTAN VENEZUELA

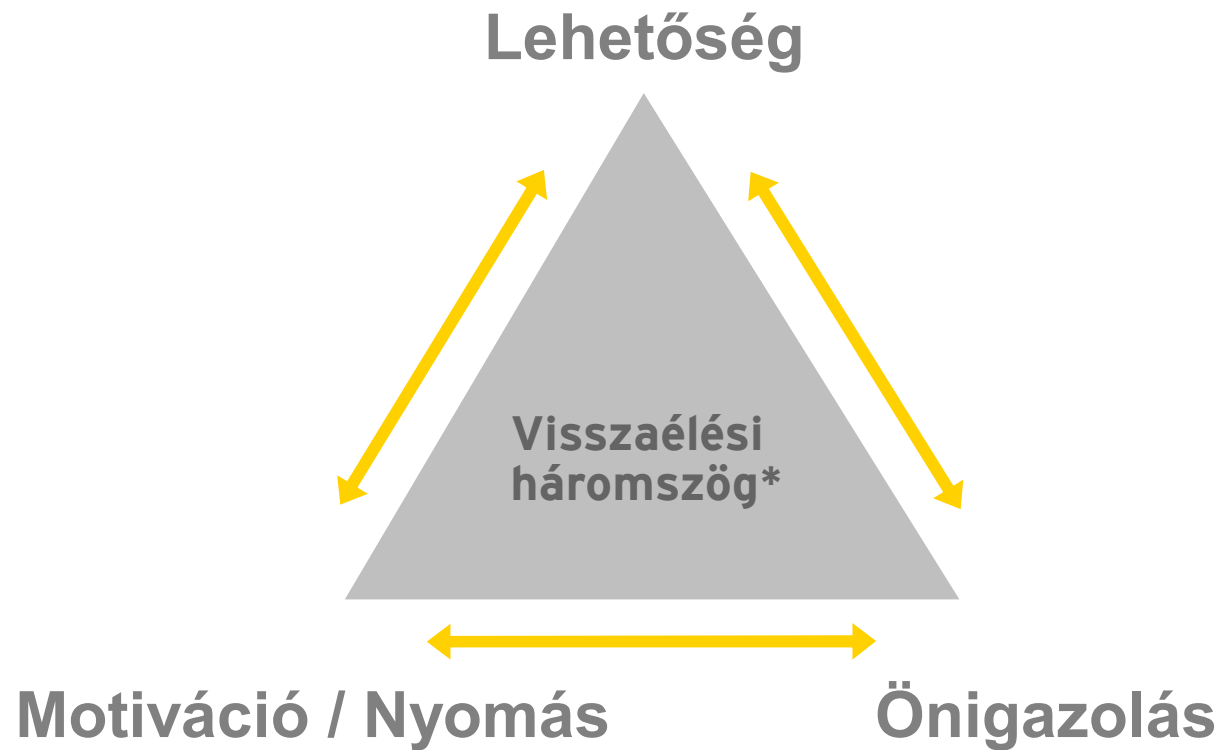
ANGOLA EQUATORIAL GUINEA BURUNDI CHAD SUDAN TURKMENISTAN
UZBEKISTAN IRAQ AFGHANISTAN MYANMAR SOMALIA

Countries appear in order of rank. Please see country listing on p. 2 for exact country scoring and ranking.

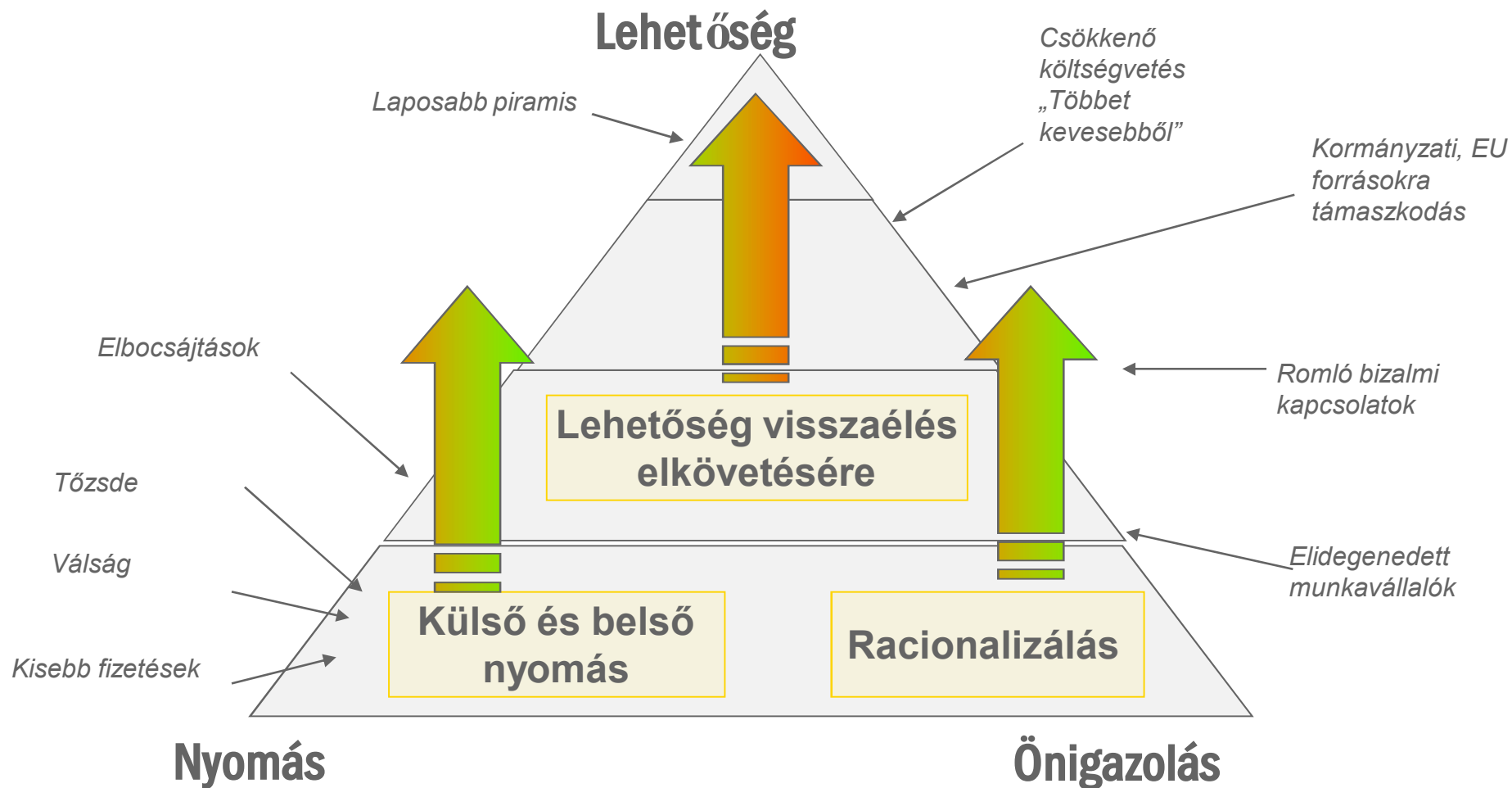
A visszaélési háromszög - Cressey

---

*Forrás: Occupational Fraud and Abuse, Joseph T. Wells, Obsidian Publishing Company, 1997

Tökéletes vihar készülődik

Statisztika

➤ A megelőzés jobb, mint az utólagos helyreállítás

- Azon vállalatok, amelyek a már bekövetkezett visszaélések által érintett belső kontrollokat nem fejlesztik, valószínűleg hasonló visszaélés áldozatai lesznek**
- A vállalatok csupán 50 %-a rendelkezik valamilyen visszaélés megelőzéssel kapcsolatos belső szabályozással

➤ A vállalati visszaélések 85%-t belső személy követi el**

- Átlagosan min. 18 hónap az észlelésig
- ezerből egy dolgozó évente egyszer megkárosítja a céget (legalább 100,000 USD értékben).
- Világszerte a visszaélések következtében az árbevétel 7%-a folyik el*
- Összefüggés a kár nagysága és az elkövető beosztása között*
- Összefüggés a kár nagysága és az alkalmazott kontrollok között*
- Megfelelő kontrollok megléte esetén szignifikánsan kisebb kár*

➤ A vállalati visszaélések kevesebb, mint 10%-a lát napvilágot

---

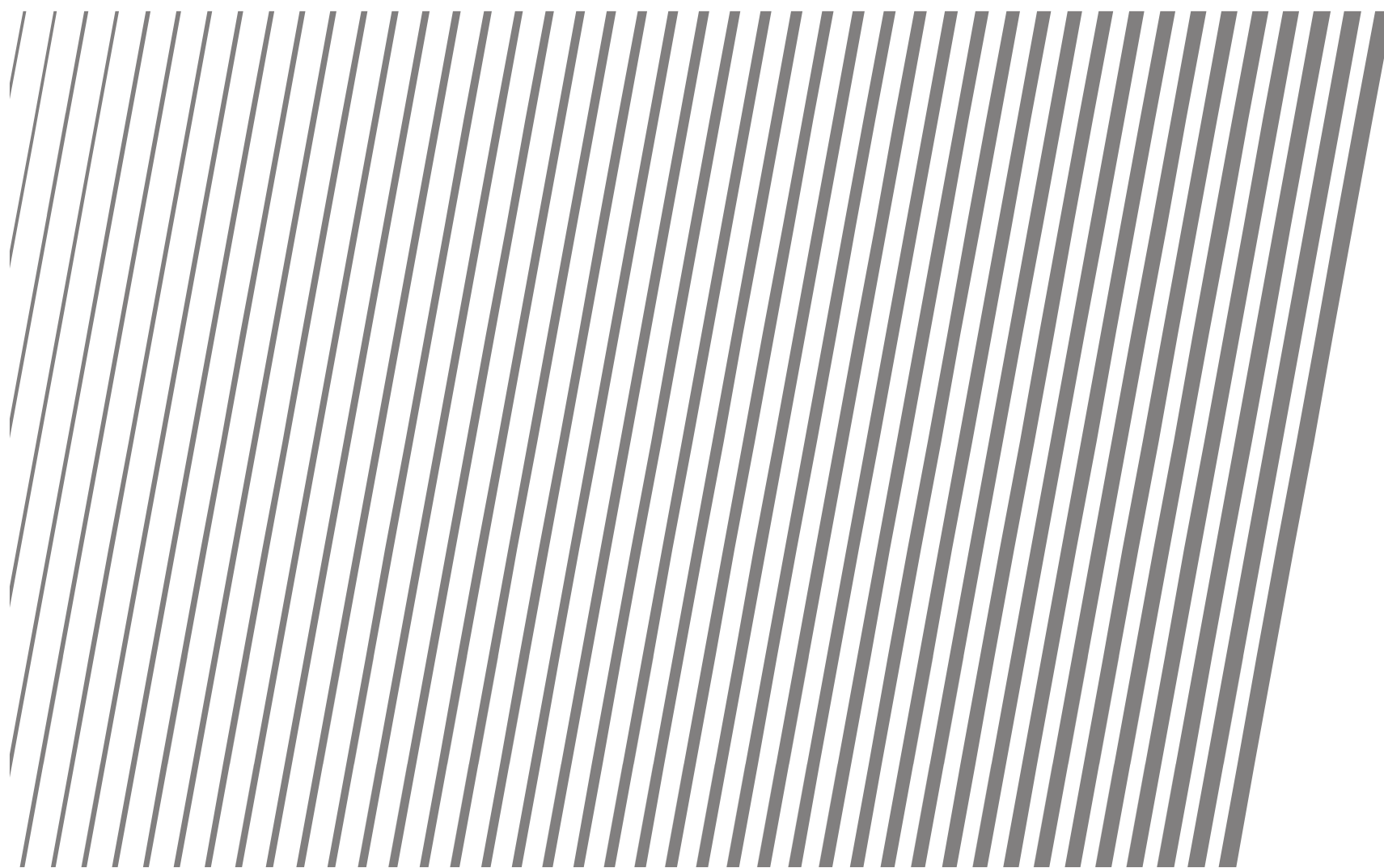
*Association of Certified Fraud Examiners, ** Ernst & Young 8th International Fraud Survey

---

Egy Kis Elmélet

Definíció

- ▶ 240 sz. Nemzetközi Könyvvizsgálati Standard: A visszaélés olyan
  - ▶ szándékos cselekmény,
  - ▶ amit az irányításért, a személyzetért vagy a külső felekért felelős vezetés tagja(i) követ(nek) el,
  - ▶ megtévesztés alkalmazásával
  - ▶ illetéktelen, illetve illegális előnyök megszerzése érdekében

---

A vonatkozó könyvvizsgálati sztenderdek

- ▶ Mit várjunk el? - A csalási kockázat megfelelő menedzselése

- ▶ A három szükséges lépés:
  - ▶ Megelőzés (prevention)
  - ▶ Észlelés (detection)
  - ▶ Kivizsgálás (investigation)

Megelőzés

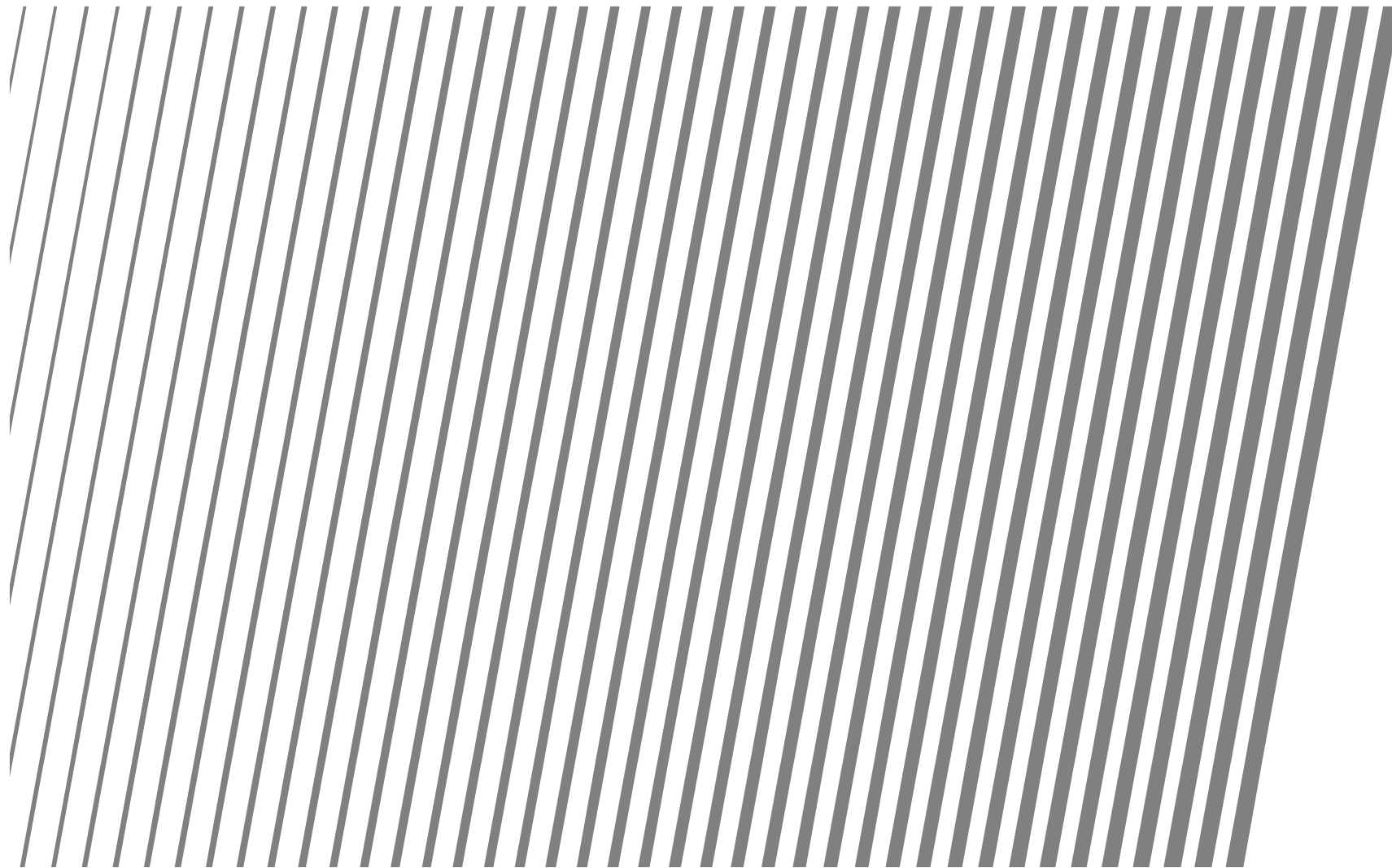

- ▶ A kockázatok megfelelő felmérése
- ▶ A kontrollok megfelelő megtervezése
- ▶ A kontrollok megfelelő végrehajtása

A manipulációs technikák ismerete nélkülözhetetlen a kontrollok megfelelő megtervezéséhez.

Általános Figyelmeztető Jelek

Általános Figyelmeztető Jelek

---

1) Gyanús / hiányos dokumentáció

- ▶ Nincs szerződés az üzleti partnerrel vagy hiányos illetve nem megfelelő tartalmú szerződés
- ▶ Nincs teljesítés-igazolás
- ▶ A tényleges teljesítés nem történik meg
  - ▶ például tanulmányok, jelenléti ívek
- ▶ A szolgáltatásra nincs üzleti igény / nincs elégséges üzleti alapja
- ▶ Az eredeti dokumentumok hiányoznak vagy nem lettek átadva
  - ▶ például bankszámla-kivonatok, szerződések, teljesítési igazolások
- ▶ A dokumentumokat „sok idő” előkeresni
- ▶ A tranzakciókhoz nincs alátámasztó dokumentáció
  - ▶ például szoktatlan könyvelési tétel (Tartozik Szállító – Követel Bevétel)

2) Készpénzhez és bankhoz köthető figyelmeztető jelek

- ▶ Nagy pénztárforgalom – a szállítókat készpénzben / T&E-n keresztül fizetik ki
- ▶ Banki átutalás egy olyan bankszámla-számra, amely különbözik a partner cégjegyzékében feltüntetett bankszámla-számtól
- ▶ Utalások off-shore illetve adóparadicsomban bejegyzett cégeknek

---

Általános Figyelmeztető Jelek (folytatás)

---

3) Magas kockázatú tranzakciók

- ▶ Többek között a következő tranzakciókat tekinthetjük magas kockázatúaknak
  - ▶ Az összes típusú tanácsadási szolgáltatás
  - ▶ Közvetítők által nyújtott szolgáltatások (ügynökök, disztribútorok, más közvetítők)
  - ▶ Ajánlattevésben, illetve engedélyek megszerzésében résztvevő vállalatok,

4) HR és fizetésekkel kapcsolatos esetek

- ▶ Nem létező dolgozók
- ▶ Nagyszámú túlórák
- ▶ Bérlistán nem szerepelő munkavállalók
- ▶ Olyan munkavállalók, akik régóta nem voltak szabadságon
- ▶ Az átlagosnál gyakoribb fizetések vagy bónuszok

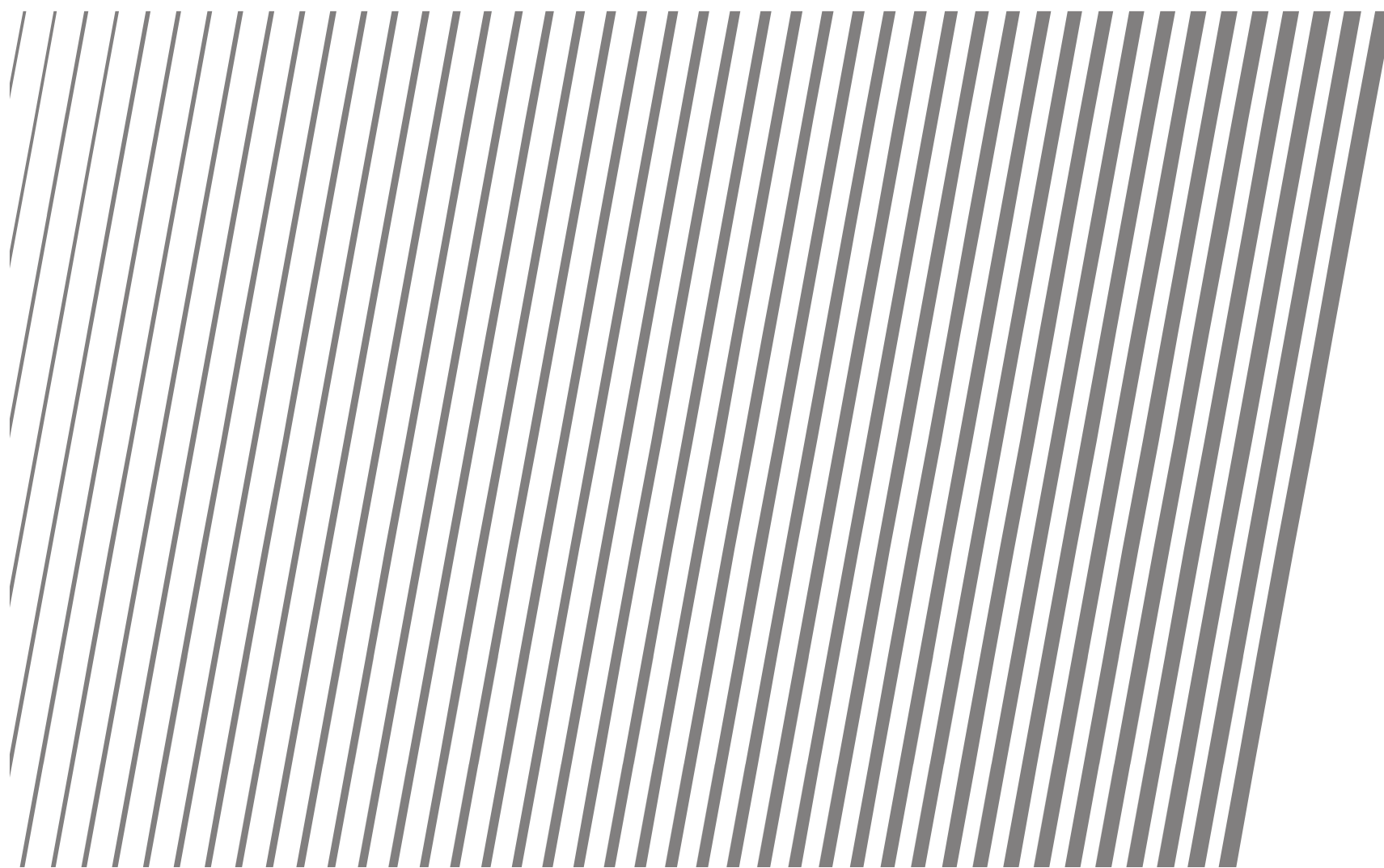
5) Egyéb ellentmondások

- ▶ Hasonló tartalmú és összegű költségek (beszerzési megrendelés esetleges megbontása, költségmegbontás a jóváhagyási szintek kikerülése miatt)
- ▶ Üzleti partnerekkel való érdek-összefonódás (Összeférhetetlenség)

Eszközök Hűtlen Kezelése

Az eszközök hűtlen kezelésére vonatkozó figyelmeztető jelek

▶ Pénzügyi figyelmeztető jelek

- ▶ Kifizetés olyan szállítónak, amely nem szerepelnek a szállítók adatbázisában
- ▶ Jelentős eltérések a tervezett és aktuális bérköltségek között
- ▶ Egyes időszakok között rendkívül magas leltári leírások
- ▶ Olyan szokatlanul nagyszámú kiadások, amelyekhez a Vállalati Szabályzat szerint még nincs szükség számlára
- ▶ Megmagyarázatlan tételek a leltárban
- ▶ Olyan tranzakciók, amelyekhez nincs megfelelő dokumentáció vagy jóváhagyás

▶ Egyéb figyelmeztető jelek

- ▶ Az IT biztonság és hozzáférési jogosultságok korlátozott ellenőrzése
- ▶ A költség-jóváhagyási folyamat minimális ellenőrzése
- ▶ A vállalati kultúra és a formális szabályok ellentmondásai
- ▶ A munkavállalók életmódjában bekövetkezett változások

Az eszközök hűtlen kezelésének felderítése

Visszaélési séma	Gyanús Tevékenység	Felderítési módok
Hamis vagy túl nagy értékű szállítói számla	<ul style="list-style-type: none"> •A megszokottnál magasabb költségek, illetve mennyiségi növekedések •Szokatlan vagy nem jóváhagyott szállítók •Váltakozó / több címmel rendelkező szállítók •Az eredeti helyett fénymásolt alátámasztó dokumentumok •Eltérések a szállítói köröztetésben 	<ul style="list-style-type: none"> •Új vagy szokatlan szállítók keresése a szállítói listában •A gyanús szállítók és munkavállalók háttérvizsgálata •Szerződések és árajánlatok vizsgálata
Szerződésekkel és árajánlatokkal kapcsolatos visszaélések	<ul style="list-style-type: none"> •A szállító által helytelenül, váratlanul vagy jogosulatlanul használt termékek és szolgáltatások •A megrendelt termékek vagy szolgáltatások nem kerülnek leszállításra 	<ul style="list-style-type: none"> •A szerződések és árajánlatok megvizsgálása •Munkavállalók vagy szállítók interjúztatása
Nem létező dolgozók	<ul style="list-style-type: none"> •Bérpapírok olyan munkavállalóknak, akik nem vagy minimális adattal rendelkeznek •Szokatlan tételek a bérlistán/személyi adatokban 	<ul style="list-style-type: none"> •Duplikációk és minták keresése a TAJ számok között •Személyi adatok vizsgálata •Duplikált címek keresése a bérlistán

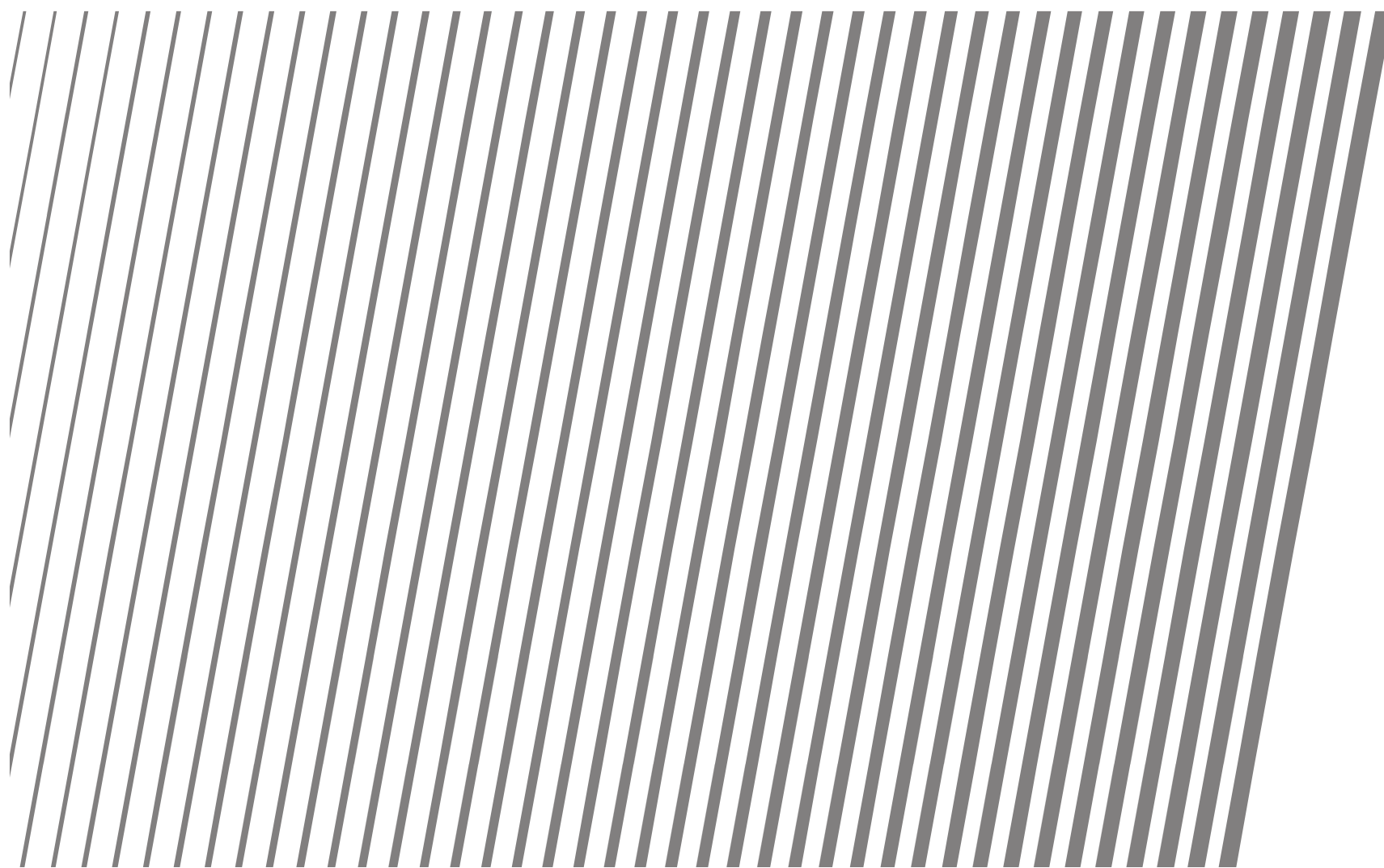
Az eszközök hűtlen kezelésének felderítése (Folytatás)

Visszaélési séma	Gyanús Tevékenység	Felderítési módok
Túl magas költségek vagy a költségek többszöri elszámolása (T&E)	<ul style="list-style-type: none"> •Szokatlan fluktuációk/minták •A múltbéli vagy tervezett költségekhez képest nagy eltérések 	<ul style="list-style-type: none"> •A költségek részletes vizsgálata •A költségriportok részletes vizsgálata
Az eszközök saját használata	<ul style="list-style-type: none"> •Szokatlan fluktuáció az értékcsökkenésben •Szokatlan eszközvásárlások •Hiányzó eszközök 	<ul style="list-style-type: none"> •A teljesen leírt eszközök vizsgálata •A költségek analitikus vizsgálata
Nem megfelelő beszerzés	<ul style="list-style-type: none"> •Magas áron történő és/vagy megkérdőjelezhető tételek beszerzése 	<ul style="list-style-type: none"> •Részletező számla vizsgálata minden egyes tranzakció esetében
Készlet eltulajdonítás	<ul style="list-style-type: none"> •Fizikai leltárfelvétel utáni túlzott vagy szokatlan korrekció •A készletekhez kapcsolódó szokatlan könyvelési tételek •Váratlan készlethiány 	<ul style="list-style-type: none"> •Fizikai leltárfelvétel •Könyvelési tételek vizsgálata •Leltár részletes vizsgálata •A selejt-eladások vizsgálata

Pénzügyi Beszámoló Meghamisítása

Pénzügyi beszámolók meghamisításának figyelmeztető jelei

- ▶ **Pénzügyi figyelmeztető jelek**

- ▶ A budget-elvárások következetes teljesítése vagy azok meghaladása
- ▶ Kapcsolt vállalkozásokkal folytatott tranzakciók
- ▶ Korai vagy nem létező főkönyvi számlaegyeztetések
- ▶ Hiányzó, módosított vagy hamisított dokumentumok
- ▶ Készlet leírások

- ▶ **Egyéb figyelmeztető jelek**

- ▶ Bizalmas értesülések
- ▶ Megmagyarázatlanul jó pénzügyi eredmények – az iparág és a versenytársak csökkenő mutatói ellenére
- ▶ Nagyszámú egybeolvadások
- ▶ A belső ellenőrzés erőforrás-hiánya

Pénzügyi beszámolók meghamisításának felderítése

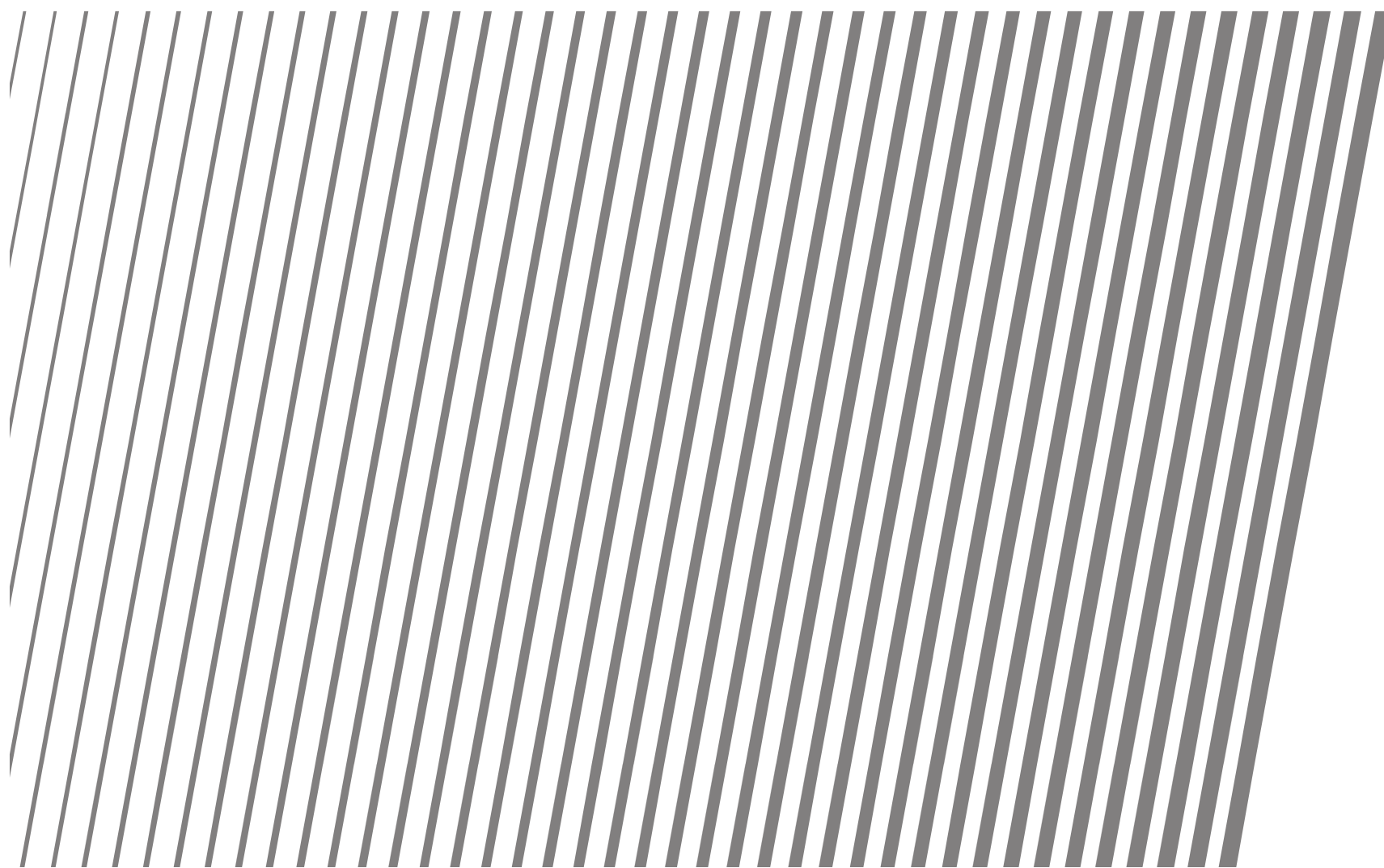

- ▶ Nagy összegű értékesítési tranzakciók elemzése, különös tekintettel a pénzügyi év vége felé létrejövő, új vevővel vagy kapcsolt vállalkozással folytatott tranzakciókra
- ▶ Értékesítési tranzakciók összevetése a szállítási dokumentációval
- ▶ Főkönyvi feladások időzítésének vizsgálata
- ▶ Jóváíró számlák vizsgálata

Megvesztegetés és Korrupció

A megvesztegetés és korrupció figyelmeztető jelei

▶ Pénzügyi figyelmeztető jelek

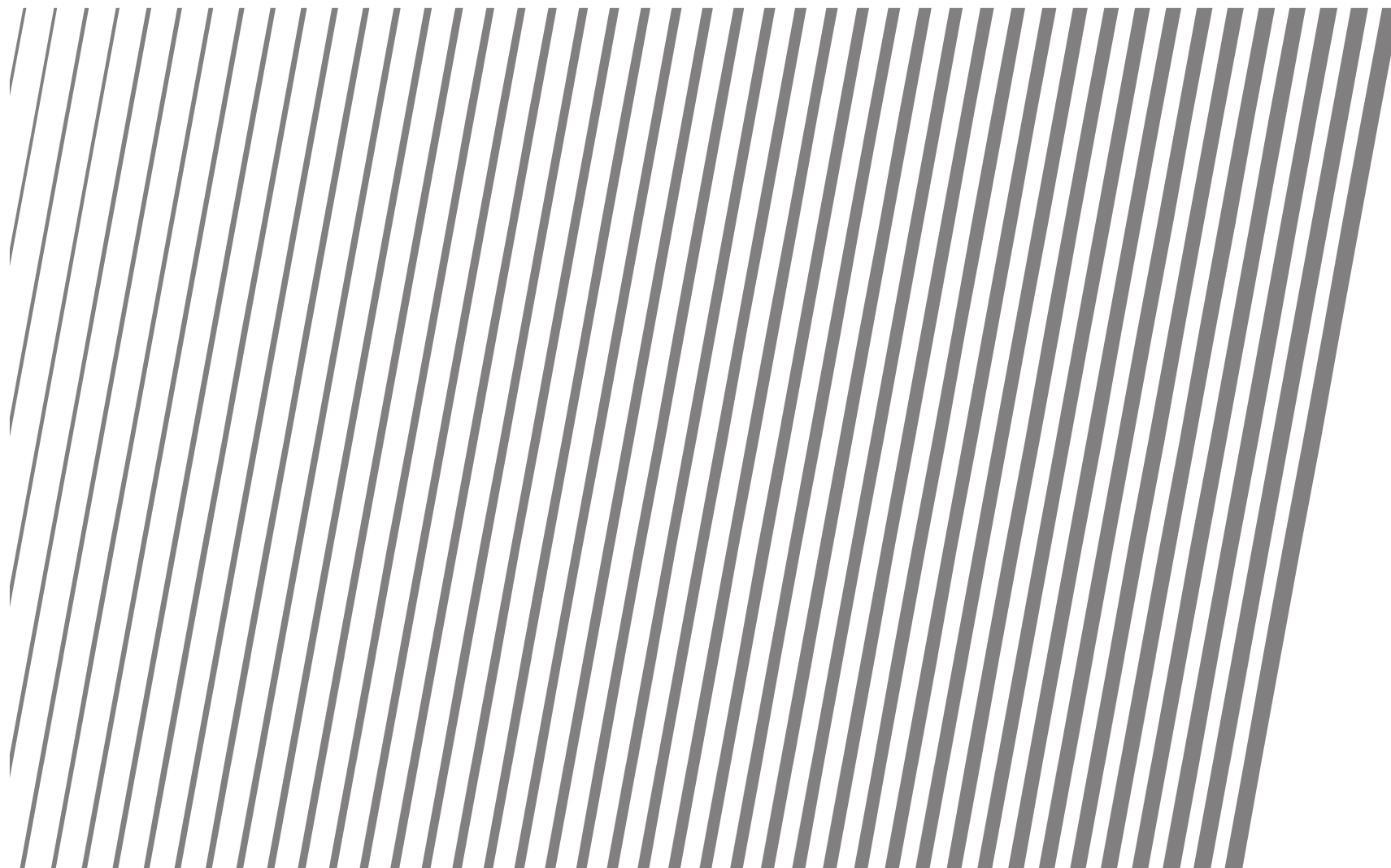
- ▶ Nagy összegű költségtérítés/pénztárból történő készpénzfelvétel egy nagyobb szerződés megszerzését megelőzően
- ▶ Nem alátámasztott nagy-összegű költségtérítések
- ▶ Jelentős mértékű jótékonyági és szociális támogatás (alapítványok!!)
- ▶ Nagy összegű megbízási kifizetések
- ▶ Dokumentumokat vagy jóváhagyást nélkülöző tranzakciók
- ▶ Tisztázatlan tranzakciók

A Beszerzési Folyamat

A beszerzési folyamat főbb elemei

- ▶ Tender előkészítés
- ▶ Tender
- ▶ Ajánlatok kiértékelése
- ▶ Szerződés megkötése
- ▶ Pénzügyi rendezés

A visszaélések árulkodó jelei (redflags)

A jelek lehetnek:

- ▶ direkt jelek: utalhatnak az elkövetés lehetséges módjára
- ▶ indirekt jelek: valamely gyengeségre vagy fokozott kockázatra utalnak

Közvetett jelek

- ▶ Az ellenőrzési rendszer gyengeségeire utaló:
  - ▶ A tendert olyan „bizottság” irányítja, amelyben nincs megfelelő szaktudás
  - ▶ Az adminisztratív szervezetnek nincs elég kapacitása
  - ▶ Az ellenőrző szervezet nem rendelkezik a megfelelő szaktudással vagy kapacitással
  - ▶ Projekt elemek távoli helyen vannak
  - ▶ Nem megfelelő nyilvántartás
- ▶ Magas korrupciós kockázatra utaló:
  - ▶ Felhasználandó anyagok nem költséghatékonyak (gyógyszer)
  - ▶ Szükséglethez képest sok (lejárat!) vagy túl kevés termék vásárlása

Közvetett jelek

- ▶ Magas korrupciós kockázatra utaló folyt.:
  - ▶ Monopóliumhoz közeli helyzet az adott iparágban
  - ▶ A beszerzési eljárás jelentős csúszása vagy késése
  - ▶ Szokatlanul gyors beszerzési folyamat
  - ▶ Szokásostól eltérő fizetési megállapodás (lassú is, gyors is, túl sok előleg, stb.)
  - ▶ Személyek beosztásukhoz képest alacsony munkát végeznek (manager-titkárnő)
  - ▶ Szokatlan tranzakciók (napja, időpontja)
  - ▶ Eredeti igények módosítása (felfele)
  - ▶ Szokatlanul és indokolatlanul szigorú szerződési feltételek
  - ▶ Szerződés módosítások, pótmunkák
  - ▶ Teljes vagy közel teljes alvállalkoztatás

Közvetlen jelek

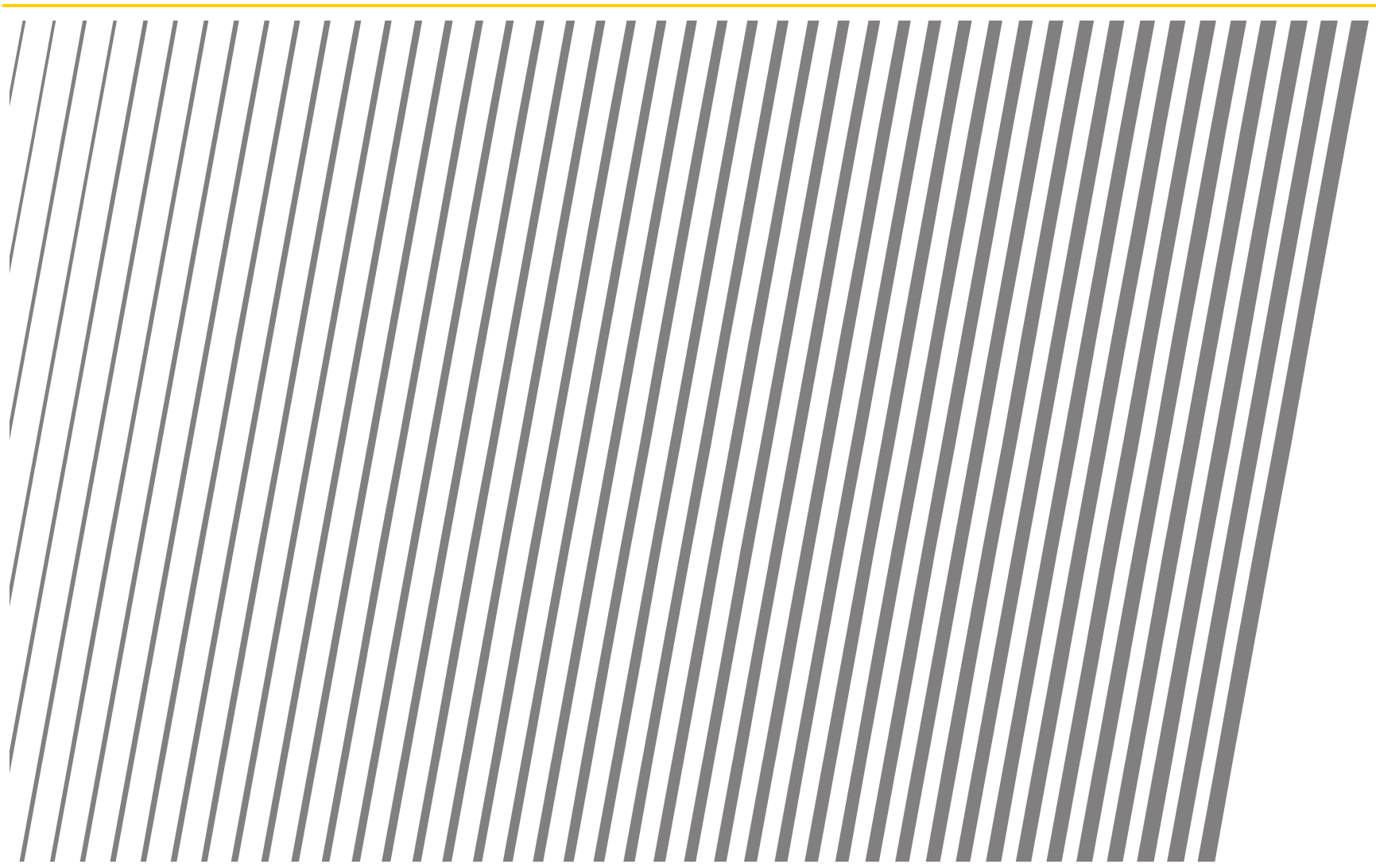

- ▶ Lebonyolítás formája („felszeletelés”)
- ▶ Résztevők száma (korlátozás, ill. töltelék ajánlatok, nem egyforma bánásmód)
- ▶ Információkhoz való hozzáférés (versenysemlegesség!, szolgáltatások definiálása)
- ▶ Árak manipulációja
- ▶ Bontási eljárás (nem transzparens)
- ▶ Ajánlatok kiértékelése (szempontrendszer)
- ▶ Ajánlattól való eltérés (szerződés vs. ajánlat)

Összefoglalás

Összefoglalás

- ▶ A statisztikák szerint a korrupció az egyik leggyakoribb visszaélési forma
- ▶ A tipikus korrupciós séma 2 éven át tart mielőtt észlelik (többnyire véletlenül)
- ▶ A magyar cégek nem koncentrálnak eléggé a korrupciós jelek észlelésére
- ▶ A visszaélések bizonyítására sokkal több módszer létezik, mint azt általában feltételezik
- ▶ A csalásokra fókuszáló vizsgálatok költségei megtérülnek az alacsonyabb kárértékben
- ▶ Megfelelő tapasztalattal rendelkező szakértő bevonása elengedhetetlen

---

▶ KÉRDÉSEK?

▶ Email: ferenc.biro@hu.ey.com